

سنجش کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی (مورد: بخش مرکزی شهرستان اسلام آباد غرب)

بتول میرزائیان^{۱*}، دکتر بیژن رحمانی^۲، دکتر محمد تقی رضویان^۳، دکتر عبدالرضا فرجی راد^۴

^۱ دانشجوی دکترای جغرافیا و برنامه ریزی روستایی گرایش آمایش کیفیت محیطی در مناطق روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات تهران، تهران، ایران

^۲ دانشیار دانشگاه شهید بهشتی، گروه جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، تهران، ایران

^۳ استاد دانشگاه شهید بهشتی، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، تهران، ایران

^۴ دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه جغرافیای سیاسی، تهران، ایران

چکیده

یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست‌های عمومی هر جامعه‌ای، بهبود کیفیت زندگی آن جامعه می‌باشد. این مقاله به بحث درباره کیفیت زندگی در سطح مناطق روستایی می‌پردازد. تحقیق به دنبال پاسخ به این سوال است که مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان اسلام‌آباد غرب تا چه اندازه از شاخص کیفیت زندگی برخوردارند. ارزیابی کیفیت زندگی در سه شاخص اجتماعی، اقتصادی و کالبدی و با ۱۳ مؤلفه صورت گرفته است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق آزمون T تک‌نمونه‌ای انجام گرفته است. براساس یافته‌های تحقیق، محاسبه میانگین برخورداری نشان داده که دهستان شیان با ۳۳/۴۷ درصد مطلوب‌ترین کیفیت زندگی و دهستان حومه شمالی با ۲۸/۴۳ درصد پایین‌ترین سطح رضایت از کیفیت زندگی را دار می‌باشند. بنابراین برای بهبود کیفیت زندگی در نواحی روستایی مورد مطالعه، برنامه ریزی در همه شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی لازم است که این مهم از طریق خدمات‌دهی و ساماندهی به روستاها به ویژه روستاهای کم برخوردار می‌تواند تأثیرگذار باشد.

کلید واژه‌ها: شهرستان اسلام آباد غرب، روستا، شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی، کیفیت زندگی

مقدمه

آنچه امروزه اهمیتی روزافزون می‌یابد این واقعیت است که نه تنها جوامع به طور کلی، بلکه جماعت‌های روستایی نیز در حال پیچیده‌تر شدن روزافزون هستند. این گونه پیچیدگی در تنوع‌پذیری الگوهای فعالیت و جابه‌جایی افراد، خانوارها و نهادها و به‌طور کلی در حجم روزافزون جریان اطلاعات، سرمایه، نوآوری و... به خوبی قابل ردیابی است

(سعیدی، ۱۳۸۹: ۴). با توجه به محرومیت جامعه روستایی، بررسی و تحلیل کیفیت زندگی این قشر از جامعه به عنوان یک ملاک سنجش در برآورده شدن نیازهای مادی و غیرمادی خانواده‌های روستایی و درک ذهنی و رضایت آن‌ها از این نیازها ضرورت می‌یابد (بریمانی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱). کیفیت زندگی نشان‌دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی و... است. و به عنوان شاخص پیشرفت یک اجتماع در نظر گرفته می‌شود (حریرچی و همکاران: ۱۳۸۸، ۹۰). شرایط کیفیت زندگی در مناطق روستایی بیش از آنکه متأثر از عوامل انسانی باشد؛ متأثر از شرایط محیط طبیعی مانند نحوه استقرار و تیپ روستا؛ نقش ناهمواری‌ها در شبکه‌های دسترسی و همچنین شبکه‌های زیربنایی؛ نقش ناهمواری‌ها در معیشت روستایی و... است. این بدان معنا است که عوامل طبیعی بالقوه می‌توانند نقش مستقیم در موضوع کیفیت زندگی و رضایت‌مندی از شرایط زندگی روستائیان داشته باشند. شرایط انسانی نیز می‌تواند از طریق برنامه‌ریزی‌هایی که منطبق بر ادارک محیطی باشد نقش و تاثیر ناملایمت‌های طبیعی را حدودی کاسته و محیط توانمندی را برای روستائیان ایجاد کنند. جمع بندی کلی در این زمینه این است که شاخص کیفیت زندگی متأثر از مجموعه‌ای از عوامل طبیعی و انسانی که در ساختن رفاه و رضایت‌مندی افراد جامعه مشارکت دارند. یکی از نتایج توجه به مفهوم کیفیت‌زندگی در برنامه‌ریزی توسعه و عمران، در نظرگرفتن نتایج و تأثیرات کیفی توسعه بر روان و حیات معنوی انسان‌هاست، که در گذشته کمتر به آن توجه می‌شد. این امر به نوبه خود مستلزم شناخت نیازهای انسانی و تنوع آنهاست که بسیار فراتر از زیستی یا اقتصادی است (بیگدلی، ۳۹: ۱۳۸۵). ارتقای سلامت و بهبود کیفیت زندگی نیز از طریق برابری فرصت‌ها و امکانات دستیابی به آموزش و اشتغال، تعادل بین مناطق استان‌ها، توزیع عادلانه درآمد، افزایش تأمین نیازهای اساسی مردم، حفظ و ارتقای سلامت افراد جامعه، عادلانه ساختن ضریب دسترسی به خدمات سلامت برحسب جنسیت، اقوام، گروه‌های اجتماعی و مناطق جغرافیایی و پایدارسازی فرآیند تأمین منابع و مشارکت عادلانه مردم در تأمین سلامت مدنظر است (غفاری و همکاران، ۱۹۱: ۱۳۸۸).

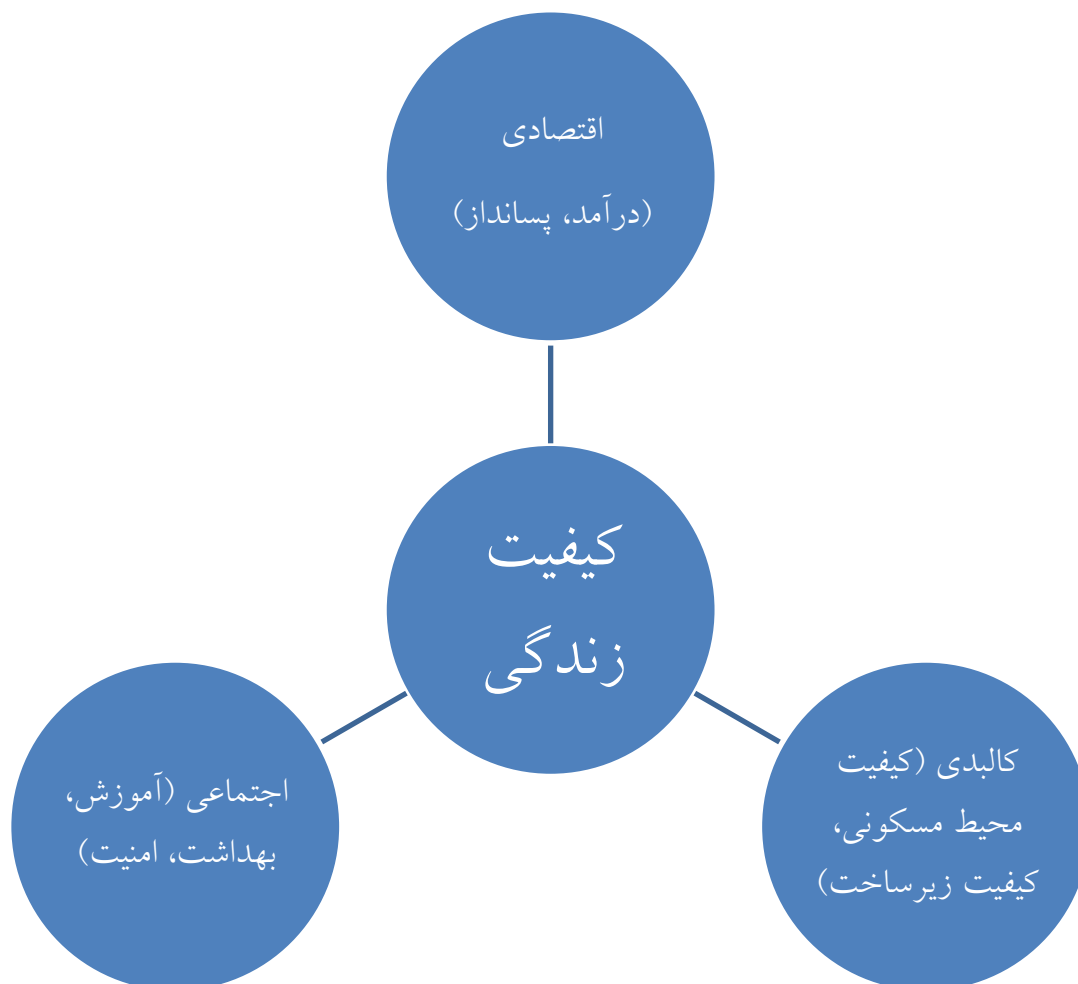
ژئو (۲۰۰۴) در پایان‌نامه دکترای خود به بررسی ارزیابی استفاده و کیفیت خدمات انسانی بر برداشت از کیفیت-زندگی پرداخت. از دیدگاه فردی، تأهل، مالکیت سکونت و آموزش و از نگاه خانواده، درآمد خانوار و وضعیت سلامت و از منظر خدمات، جامعه‌بشری، ایمنی، عوامل مهم ادراک از کیفیت‌زندگی هستند. استرلین و انگلسکو (۲۰۰۷) با استفاده از آمارهای مقطعی و سری‌های زمانی کشورهای مختلف به بررسی رابطه میان کیفیت زندگی و رشد اقتصادی پرداختند. آنها در پاسخ به این سوال که رشد اقتصادی، بهبود در کیفیت زندگی افراد (اعم از مادی، بهداشتی، آموزشی، سیاسی و...) در کشورهای مختلف را تا چه اندازه‌ای تحت تاثیر قرار خواهد داد. نتایج یافته‌ها نشان داد که با افزایش درآمد سرانه همواره با یک افزایش معنی دار در کیفیت زندگی همراه بوده است. ایوو و همکاران (۲۰۰۹) به تحقیقی با عنوان "کیفیت‌زندگی در مناطق روستایی کرواسی: برای ماندن یا ترک آن" پرداخته‌اند. نتایج تحقیق آن‌ها نشان داد که فقدان فرصت‌های شغلی، محدودی انتخاب حرفه، امکانات و درآمد پایین، همچنین خدمات اجتماعی و بهداشتی و درمان ضعیف در روستاها باعث کاهش رضایت زندگی شده بود. ماجدی و لهسایی‌زاده (۱۳۸۵) به بررسی رابطه متغیرهای زمینه‌ای، سرمایه اجتماعی و رضایت از کیفیت‌زندگی در روستاهای استان فارس پرداخته‌اند، نتایج تحقیق مشخص کرد سرمایه اجتماعی متغیر پیش‌بینی کننده بهتری نسبت به متغیرهای

جمعیتی به شمار می‌رود. سرتیپی‌پور (۱۳۸۷) در پژوهشی دیگر نشان داد تقریباً همه استان‌هایی که در مرکز جغرافیایی کشور قرار دارند از حیث شاخص‌های مسکن‌روستایی در وضعیت نسبتاً مناسب‌تری قرار دارند و بیشتر استان‌هایی که از نظر مسکن روستایی وضعیت مناسبی ندارند در مرزها قرار گرفته‌اند. در مطالعه دیگر رضوانی و همکارانش (۱۳۸۹) به تحلیل ارتقای روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی در دو ناحیه صاحب در کردستان و فیروز آباد در لرستان پرداخته‌اند. نتایج بررسی نشان می‌دهد که در مجموع، ارتقای روستا به شهر باعث بهبود چشمگیر زندگی در دو شهر مذکور شده است (رضوانی و همکاران: ۳۳، ۱۳۸۹). پورطاهری و همکارانش (۱۳۹۰) به ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی دهستان خاوه در لرستان پرداخته و به این نتایج رسیدند که کیفیت آموزش، کیفیت محیط مسکونی، کیفیت محیط فیزیکی و نیز کیفیت درآمد و اشتغال پائین تر از حد متوسط کشور است (پور طاهری و همکاران: ۱۳، ۱۳۹۰). رکن‌الدین‌افتخاری و همکارانش (۱۳۹۰) در ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی شهرستان دلفان به این نتایج رسیدند که در بخش کیفیت آموزش، محیط مسکونی و محیط فیزیکی، سلامت و امنیت و نیز درآمد و اشتغال را پائین تر از حد متوسط ارزیابی کرد است. در ضمن هرچه مراکز روستایی از مرکز شهر فاصله می‌گیرند کیفیت زندگی به تبع آن تغییر می‌کند. هدف این مقاله پاسخ به این سوال است که مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان اسلام‌آباد غرب تا چه اندازه از شاخص کیفیت زندگی برخوردارند؟

مبانی نظری

کیفیت، مفهوم پیچیده‌ای است که معانی متفاوت را با توجه به موقعیت‌ها و شرایط گوناگون یدک می‌کشد. بشر معاصر همیشه به خدمات با کیفیت بالا نیاز داشته‌است ولی مفهوم کیفیت و فرآیند آن تغییرات زیادی در ذهن ایجاد می‌کند (Zeren Gulersory et al, 2009: 110). کیفیت زندگی برای اولین بار به عنوان یک مفهوم، در فلسفه یونان باستان ظاهر شد که ارسطو آن را در ارتباط با شادی در نظر گرفت (Zhao, 2004: 1). اما از سال ۱۹۳۰ مطالعه در مورد کیفیت زندگی به طور جدی‌تر مورد توجه محققان رشته‌های مختلف قرار گرفت (Lee, 2008: 1205) و در سال ۱۹۶۰ به عنوان یک موضوع اصلی در تحقیقات شاخص‌های اجتماعی به عنوان یک واکنش علیه سلطه شاخص‌های اقتصادی در روند سیاست ظهور کرد که ابتدا بر روی شاخص‌های عینی مانند: تندرستی، فقر، بیماری و خودکشی تأکید داشت، اما شاخص‌های ذهنی در طول سال ۱۹۷۰ به آن اضافه شد (Veenhoven, 2007: 1). تعریف جغرافیایی کیفیت زندگی شامل مفهوم رفاه فردی است، اما تمرکز بیشتر در مکان‌های زندگی افراد است. تعریف جغرافیایی شامل هر دو اقدامات عینی و ذهنی از شرایط اجتماعی و زیست محیطی را در یک محل و چگونگی این شرایط مردم زندگی می‌کنند به عنوان کیفیت منحصر به فرد زندگی وجود دارد (Apparicio et al, 2008: 357). شاخص‌های کیفیت زندگی مشتق علمی و منعکس کننده کلی احساس نه تنها فرد بلکه تمامی شهروندان است. بنابراین ذهنیت به حداقل رسیده و یا حذف شده و در مجموع با استفاده از روش پذیرفته، کنترل، تمرین، و بررسی شده‌است (Young, 2008: 2). استفاده از شاخص‌های اجتماعی و ذهنی باهم، برای سیاست‌گذاران یک ارزیابی دقیق از کیفیت زندگی لازم است (Diener et al, 2006, 1997). به اعتقاد پال (۲۰۰۵)، کیفیت زندگی نشان‌دهنده

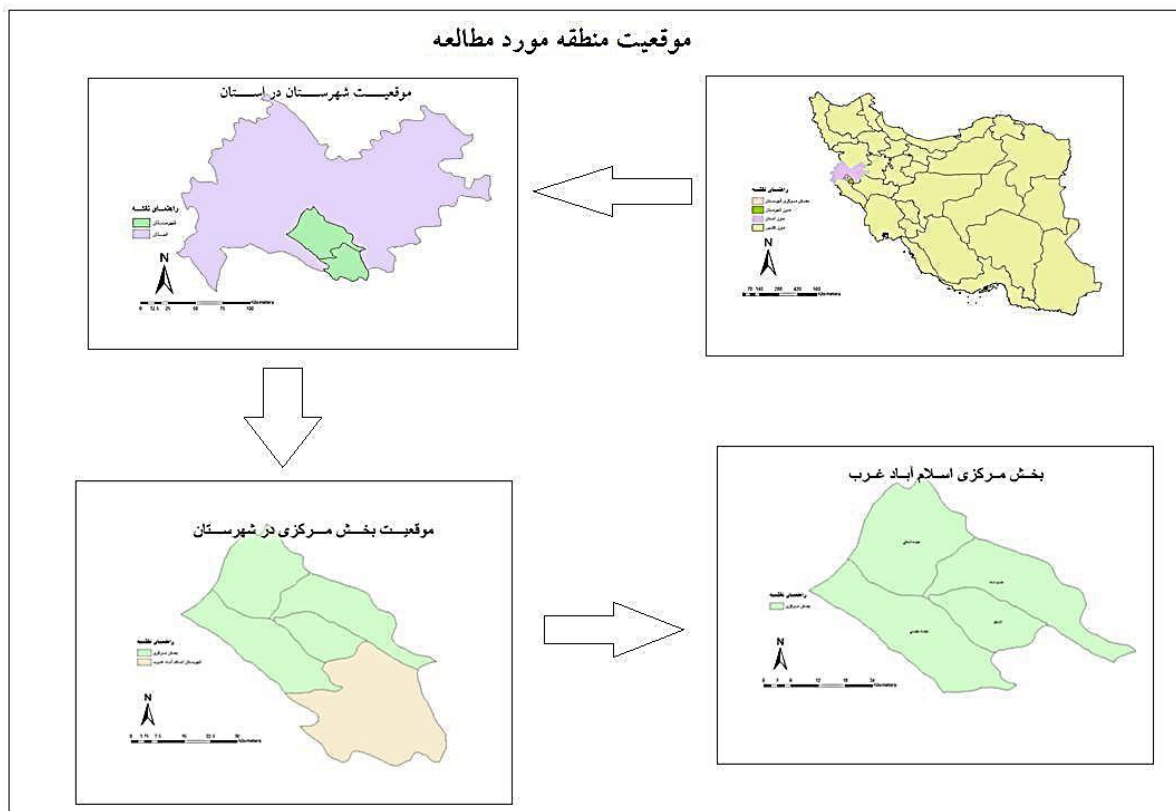
ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی و محیطی مناطق است و می‌تواند به عنوان ابزاری قدرتمند برای نظارت بر برنامه‌ریزی توسعه اجتماع به کار رود. لذا هدف غایی مطالعه کیفیت زندگی و کاربرد متعاقب آن، بدین منظور است که مردم توان بهره‌مندی از زندگی‌ای با کیفیت مطلوب رداشته باشند، به طوری که این زندگی علاوه بر هدفمندی لذت‌بخش هم باشد (Allen, Voget and Cordes, 2002, 14).

شکل ۱: مدل مفهومی کیفیت زندگی

روش تحقیق

روش تحقیق به صورت پیمایشی مبتنی بر پرسشنامه است. جامعه آماری تحقیق حاضر، کل سرپرستان خانوارهای روستایی بخش مرکزی شهرستان اسلام‌آبادغرب می‌باشد که شامل ۴۲۶۵ خانوار می‌باشد، جهت تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که حجم نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه ۳۵۲ نفر محاسبه گردید. بخش مرکزی شهرستان اسلام‌آبادغرب شامل چهاردهستان به نام‌های دهستان حسن‌آباد، دهستان حومه‌شمالی، دهستان حومه‌جنوبی و دهستان شیان می‌باشد. تعداد ۲۰ روستا به صورت نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون t در نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

شکل ۲: نقشه موقعیت جغرافیایی منطقه مورد مطالعه

جدول ۱: اسامی روستاهای مورد مطالعه بخش مرکزی شهرستان اسلام آباد غرب

نام دهستان	نام روستا	تعداد خانوار	جمعیت (نفر)
حسن آباد	انجیرک	۱۹۸	۷۶۴
	دلوحسن آباد	۱۵۱	۵۷۰
	باقرآباد سفلی	۱۵۰	۶۶۰
	تنگ شوهان علیا	۱۴۳	۵۵۳
	حسن آباد	۳۲۱	۱۱۶۹
شیان	کرم پناه آباد	۹۶	۳۸۷
	قلعه شیان	۶۰۰	۲۲۱۷
	کمره سفلی	۱۴۰	۵۵۳
	میرعزیزی	۲۲۳	۸۲۱
	سراب شیان	۱۰۹	۴۵۸
حومه شمالی	تپه گله علیا	۷۴	۲۹۲
	چقازرد چوپانکاره	۲۲۳	۹۲۹
	سرخک	۱۱۷	۴۷۶
	سراب خمان	۱۰۳	۴۶۳
	چنگر جلیلود	۱۹۹	۸۲۴

۶۰۸	۱۶۵	تجراکبر	حومه جنوبی
۱۶۷۱	۴۴۳	برف آبادعلیا	
۷۵۸	۱۹۵	چالاب بکر	
۹۲۱	۲۲۰	کله جوپ	
۱۵۴۸	۳۹۵	چقاکیبود	
۱۶۶۴۲	۴۲۶۵	۲۰	جمع کل

بحث و یافته‌ها

برای سنجش کیفیت زندگی در ابعاد سه‌گانه (اجتماعی، اقتصادی و کالبدی) از آزمون T تک نمونه‌ای برای تحلیل ابعاد یادشده پرداخته شده‌است. طبق جدول ۲ در کلیه مؤلفه‌های موردبررسی شرایط کیفیت زندگی کمتر از حد متوسط می‌باشد.

جدول ۲: سطح معناداری متغیرهای مؤثر بر کیفیت زندگی

فلمرو	شاخص‌ها	آماره t	سطح معناداری	میانگین	مجموع میانگین
اقتصادی	درآمد	-۲۰/۵۰۰	۰/۰۰۰	۲/۱۳	۳/۶۸
	پس‌انداز	-۳۶/۶۵۱	۰/۰۰۰	۱/۵۵	
اجتماعی	آموزش	-۲۲/۸۵۳	۰/۰۰۰	۲/۱۸	۶/۰۶
	بهداشت	-۲۰/۶۶۶	۰/۰۰۰	۲/۲۱	
	امنیت	-۴۵/۵۹۳	۰/۰۰۰	۱/۶۷	
کالبدی	کیفیت مسکن	-۴۴/۲۸	۰/۰۰۰	۲/۱۱	۳/۹۳
	کیفیت زیرساخت‌ها	-۴۲/۴۳۵	۰/۰۰۰	۱/۸۲	

طبق جدول ۲ اختلاف میانگین معنی‌داری وجود دارد و با توجه به مجموع میانگین‌های بدست آمده شاخص اجتماعی نسبت به دو مؤلفه دیگر در وضعیت بالاتری قرار دارد.

جدول ۳: رتبه‌بندی روستاها بر اساس بعد اجتماعی در هر دهستان

نام دهستان	نام روستا	میانگین	آماره t	سطح معناداری	رتبه
حسن آباد	تنگ شوهران علیا	۱/۷۱	-۱۰/۶۳	۰/۰۰۰	۵
	دلوحسن آباد	۲/۰۱	-۸/۹۰	۰/۰۰۰	۲
	باقرآبادسغلی	۱/۹۸	-۸/۸۱	۰/۰۰۰	۳
	انجیرک	۱/۸۵	-۷/۸۰	۰/۰۰۰	۴
	حسن آباد	۲/۲۰	-۳۱/۶۲	۰/۰۰۰	۱
حومه شمالی	چقازردچوپانکاره	۱/۹۸	-۱۰/۶۴	۰/۰۰۰	۴
	سرخک	۱/۷۸	-۱۰/۹۲	۰/۰۰۰	۵
	چنگر جلیوند	۲/۱۰	-۷/۳۷	۰/۰۰۰	۲
	تپه گله علیا	۲/۱۸	-۱۳/۹۶	۰/۰۰۰	۱
	سراب خمان	۲/۰۶	-۱۶/۱۱	۰/۰۰۰	۳

۳	۰/۰۰۰	-۱۳/۸۰	۱/۹۲	کمره سفلی	شیان
۲	۰/۰۰۰	-۸/۰۸	۱/۹۳	سراب شیان	
۵	۰/۰۰۰	-۶۰/۳۷	۱/۳۱	میرعزیزی	
۱	۰/۰۰۰	۷/۷۱	۴/۲۱	قلعه شیان	
۴	۰/۰۰۰	-۲۰/۹۰	۱/۸۹	کرم پناه آباد	
۳	۰/۰۰۰	۱۴/۴۲	۲/۰۱	تجراکبر	حومه جنوبی
۴	۰/۰۰۰	-۱۲/۸۶	۱/۹۰	چالاب بکر	
۲	۰/۰۰۰	-۷/۴۵	۲/۳۴	برف آبادعلیا	
۱	۰/۰۰۰	۳۷/۵۷	۲/۴۰	چقاکیود	
۵	۰/۰۰۰	-۷/۴۱	۱/۷۸	کله جوپ	

مطابق جدول ۳ دهستان شیان با مجموع میانگین ۱۱/۲۶ رتبه اول را از نظر بعداجتماعی به خوداختصاص داده است و دهستان حسن آباد در این بعدرتبه چهارم را با مجموع میانگین ۹/۷۵ کسب کرده است.

جدول ۴: رتبه بندی روستاها از لحاظ بعدکالبدی در هردهستان

رتبه	سطح معناداری	آماره t	میانگین	نام روستا	نام دهستان
۴	۰/۰۰۰	-۱۵/۹۱	۲/۱۰	تنگ شوهان علیا	حسن آباد
۵	۰/۰۰۰	-۱۴/۲۹	۲/۰۸	دلوحسن آباد	
۱	۰/۰۰۰	-۱۰/۸۹	۲/۵۵	باقرآبادسفلی	
۳	۰/۰۰۰	-۹/۲۰	۲/۱۱	انجیرک	
۲	۰/۰۰۰	-۱۶/۹۶	۲/۲۵	حسن آباد	
۵	۰/۰۰۰	-۱۵/۹۸	۱/۹۳	چقازردچوپانکاره	حومه شمالی
۲	۰/۰۰۰	-۱۱/۲۰	۲/۰۸	سرخک	
۳	۰/۰۰۰	-۱۰/۸۵	۲/۰۷	چنگر جلیلونند	
۴	۰/۰۰۰	-۱۲/۹۱	۲/۰۶	تپه گله علیا	
۱	۰/۰۰۰	-۱۱/۰۵	۲/۰۸	سراب خمان	
۵	۰/۰۰۰	۳۷/۳۹	۲/۱۵	کمره سفلی	شیان
۲	۰/۰۰۰	-۱۲/۱۹	۲/۳۳	سراب شیان	
۴	۰/۰۰۰	-۹/۷۵	۲/۳۱	میرعزیزی	
۱	۰/۰۰۰	۳۰/۵۳	۲/۴۳	قلعه شیان	
۳	۰/۰۰۰	-۱۴/۱۲	۲/۳۳	کرم پناه آباد	
۵	۰/۰۰۰	-۱۳/۸۴	۱/۸۸	چالاب بکر	حومه جنوبی
۱	۰/۰۰۰	-۱۱/۳۵	۲/۲۳	برف آبادعلیا	
۳	۰/۰۰۰	-۱۲/۵۷	۱/۹۷	کله جوپ	
۲	۰/۰۰۰	-۱۷/۹۱	۲/۰۴	چقاکیود	
۴	۰/۰۰۰	-۲۰/۹۰	۱/۸۹	تجراکبر	

جدول ۴ نشان می‌دهد که از بین دهستان‌های مورد مطالعه دهستان شیان با مجموع میانگین ۱۱/۵۵ رتبه اول را از نظر بعد کالبدی دارا می‌باشد در حالیکه دهستان حومه جنوبی کمترین مقدار میانگین یعنی ۱۰/۰۱ را کسب کرده است.

جدول ۵: رتبه‌بندی روستاها از لحاظ بعد اقتصادی در دهستان

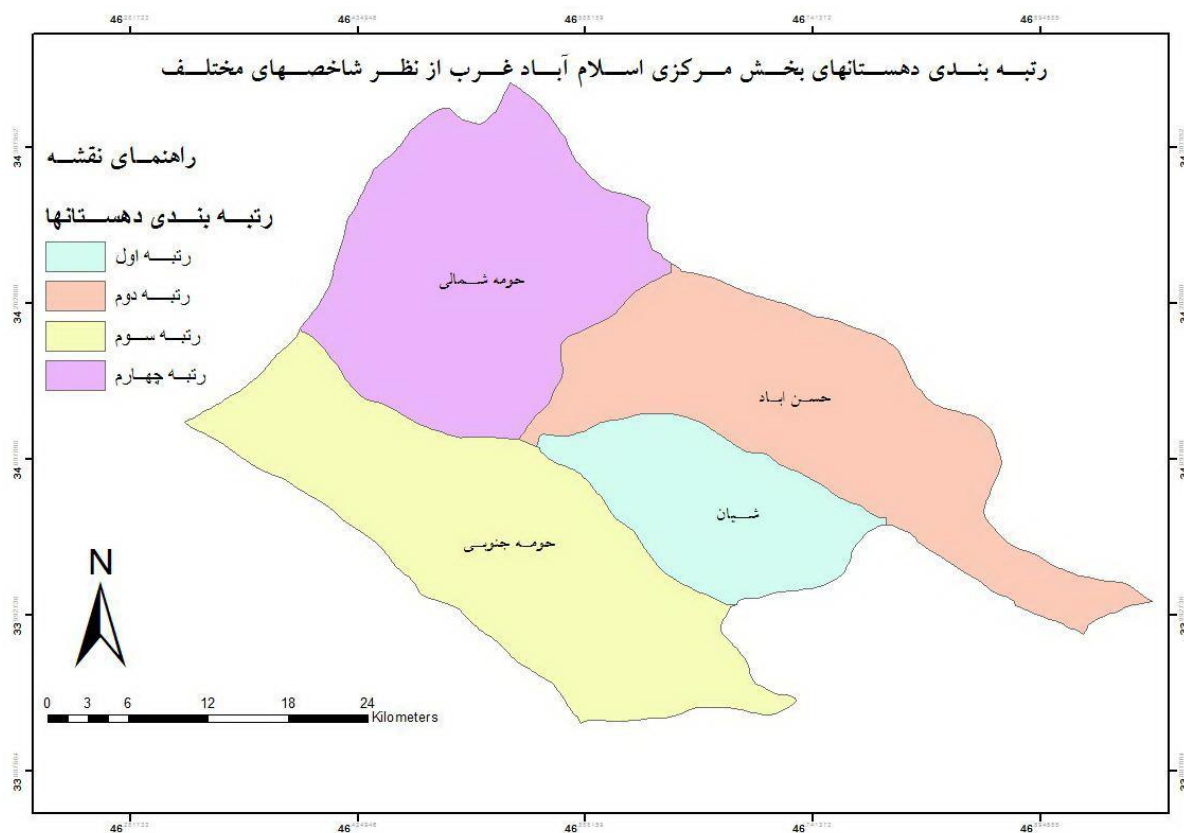
رتبه	سطح معناداری	آماره t	میانگین	نام روستا	نام دهستان
۱	۰/۰۰۰	-۴/۸۴	۲/۴۰	تنگ شوهان علیا	حسن آباد
۵	۰/۰۰۰	-۱۶/۴۳	۱/۵۰	دلو حسن آباد	
۲	۰/۰۰۰	-۶/۳۲	۲	باقرآباد سفلی	
۳	۰/۰۰۰	-۱۱/۶۱	۱/۸۷	انجیرک	
۴	۰/۰۰۰	-۲۰	۱/۷۱	حسن آباد	
۴	۰/۰۰۰	-۱۶/۴۳	۱/۵۰	چقازردچوپانکاره	حومه شمالی
۱	۰/۰۰۰	-۵/۶۴	۲/۱۵	سرخک	
۳	۰/۰۰۰	-۱۵/۲۲	۱/۵۳	چنگر جلیلوئند	
۵	۰/۰۰۰	-۱۷	۱/۴۰	تپه گله علیا	
۲	۰/۰۰۰	-۱۳/۷۶	۱/۵۳	سراب خمان	
۴	۰/۰۰۰	-۱۰/۵۴	۱/۹۳	کمره سفلی	شیان
۵	۰/۰۰۰	-۱۶/۰۸	۱/۹۰	سراب شیان	
۲	۰/۰۰۰	-۴/۷۷	۲/۱۸	میرعزیزی	
۱	۰/۰۰۰	-۲/۱۱	۲/۵۶	قلعه شیان	
۳	۰/۰۰۰	-۷/۹۶	۲/۰۹	کرم پناه آباد	
۳	۰/۰۰۰	۱۳/۳۹	۱/۶۸	تجراکبر	حومه جنوبی
۴	۰/۰۰۰	-۲۳/۲۳	۱/۵۰	چالاب بکر	
۱	۰/۰۰۰	-۸/۹۴	۲	برف آباد علیا	
۵	۰/۰۰۰	۱۵/۵۳	۱/۴۶	چقاکبود	
۲	۰/۰۰۰	-۷/۴۱	۱/۷۸	کله جوب	

مطابق جدول ۵ دهستان شیان در بعد اقتصادی با میانگین ۱۰/۶۶ رتبه برتر و دهستان حومه شمالی با میانگین ۸/۱۱ رتبه آخر را دارا می‌باشند.

جدول ۶: رتبه‌بندی دهستان‌ها از نظر ابعاد سه‌گانه مورد نظر در تحقیق بر اساس میانگین برخورداری

رتبه	میانگین برخورداری	ابعاد			نام دهستان
		کالبدی	اقتصادی	اجتماعی	
۲	۳۰/۳۲	۱۱/۰۹	۹/۴۸	۹/۷۵	حسن آباد
۴	۲۸/۴۳	۱۰/۲۲	۸/۱۱	۱۰/۰۱	حومه شمالی
۱	۳۳/۴۷	۱۱/۵۵	۱۰/۶۶	۱۱/۲۶	شیان
۳	۲۸/۸۶	۱۰/۰۱	۸/۴۲	۱۰/۴۳	حومه جنوبی

مطابق جدول ۶ دهستان شیان با میانگین برخورداری ۳۳/۴۷ دهستان اول در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی می باشد و دهستان حومه شمالی با میانگین برخورداری ۲۸/۴۳ رتبه آخر را دارا می باشد.

شکل ۳: سطح بندی کیفیت زندگی دهستانها با توجه به شاخص های مورد مطالعه

نتیجه گیری

در این مقاله سعی شد با بررسی ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی در چهار دهستان بخش مرکزی شهرستان اسلام آباد غرب، میزان رضایت مندی ساکنان این نواحی، ارزیابی و موردسنجش قرار گیرد. بررسی های تحلیلی درباره کیفیت زندگی در محدوده مطالعاتی نشان می دهند که مؤلفه های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی از نظر میزان رضایت مندی از کیفیت زندگی کمتر از حد متوسط می باشند. طبق جدول ۶ تنها دهستان شیان از نظر ابعاد کالبدی، اقتصادی و اجتماعی از جایگاه یکسانی برخوردار است اما در دهستان های دیگر تنها در یکی از ابعاد رتبه خوبی دارند و در ابعاد دیگر جایگاه ضعیفی نسبت به دهستان های دیگر دارند. به عنوان مثال از نظر اجتماعی دهستان حسن آباد پائین ترین رتبه را در بین دهستان های دیگر دارد و یا دهستان حومه شمالی از نظر اقتصادی نسبت به دیگر ابعاد کمترین رتبه را دارد. این نتایج عدم برخورداری از یکسری امکانات و تسهیلات و برنامه ریزی های دقیق را می رساند. عواملی چون ارائه خدمات آموزشی مناسب تر متناسب با جمعیت روستاها و تقویت شاخص های آموزشی، ارتقاء سطح کیفیت مسکن با اعطای وام مسکن به روستاییان و نظارت بر چگونگی ساخت و ساز مسکن روستایی در جهت بهبود و بازسازی مسکن روستایی، اعطای تسهیلات و اعتبارات باهدف اشتغالزایی و ایجاد سرمایه گذاری در

قالب فعالیت‌های زودبازده در محیط روستا و ایجادبسترهای مناسب اشتغال متناسب با ویژگی‌های منطقه، برنامه‌ریزی در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی برای هردهستان و ارائه الگوی مناسب متناسب با ظرفیت‌های هر کدام، می‌تواند به ترتیب در بهبود بعد کالبدی و اقتصادی و اجتماعی سکونت‌گاه‌های روستایی تأثیرگذار باشد.

منابع

- ۱- پورطاهری، مهدی، رکن‌الدین‌افتخاری، عبدالرضا، بدری، علی، ۱۳۹۰، راهبردها و سیاست‌های توسعه کالبدی سکونتگاه‌های روستایی: با تأکید بر تجربیات جهانی و ایران، تهران، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی.
- ۲- بریمانی، فرامرز، جعفری، مهدی، بلوچی، عثمان، ۱۳۹۳. بررسی و تحلیل میزان رضایتمندی ساکنان روستایی از کیفیت زندگی: مطالعه موردی: دهستان مهبان شهرستان نیکشهر، فصلنامه علمی - پژوهشی فضای جغرافیایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر، سال چهاردهم، شماره ۴۶، صص ۱۵۱-۱۳۱.
- ۳- بیگدلی، الهه، ۱۳۸۵، توسعه پایدار در شهرهای جدید، مجموعه مقالات طرح‌های توسعه شهری، اقتصاد، مدیریت، حمل و نقل و ترافیک در شهرهای جدید، کتاب سوم.
- ۴- سعیدی، عباس، ۱۳۸۹، محیط، فضا و توسعه، بحثی در ضرورت توسعه یکپارچه روستایی - شهری، مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۱.
- ۵- سعیدی، عباس، ۱۳۸۹، توسعه پایدار و ناپایداری توسعه روستایی، ده مقاله در شناخت سکونتگاه‌های روستایی، نشر مهر مینو، تهران.
- ۶- سرتیپی‌پور، محسن، ۱۳۸۷، ارزیابی و تحلیل مسکن روستایی استان سیستان و بلوچستان و پیشنهاد جهت‌گیری آتی، فصلنامه علمی و پژوهشی انجمن جغرافیایی ایران، شماره ۸.
- ۷- رکن‌الدین‌افتخاری، عبدالرضا، فتاحی، احد، حاجی‌پور، مجتبی، ۱۳۹۰، ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی (مطالعه موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان)، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، سال دوم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۰، صص ۶۹-۹۴.
- ۸- غفاری، غلامرضا، امیدی، رضا، ۱۳۸۸، کیفیت زندگی شاخص توسعه اجتماعی، اندیشه مدرن جامعه.
- ۹- رضوانی، محمدرضا، منصوریان، حسین، احمدی، فاطمه، ۱۳۸۸، ارتقای روستاها به شهر و نقش آن در بهبود کیفیت زندگی ساکنان محلی (مطالعه موردی: شهرهای فیروزآباد و صاحب در استان‌های لرستان و کردستان)، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، شماره ۱، بهار.
- ۱۰- لطفی، صدیقه، ۱۳۸۸، مفهوم کیفیت زندگی شهری: تعاریف، ابعاد و سنجش آن در برنامه‌ریزی شهری، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، سال اول، شماره ۴، صص ۸۰-۶۵.
- ۱۱- حریرچی، محمود، میرزایی، خلیل، جهرمی، اعظم، ۱۳۸۸، چگونگی وضعیت کیفیت زندگی شهروندان شهر جدید پردیس، فصلنامه پژوهش‌های اجتماعی سال دوم، شماره ۴، تهران.
- 12- Allen, J, Voget, R and Cordes, S. 2002. Quality of Life in Rural Nebraska: Trends and Changes, Institute of agriculture resoures.

- 13- Apparicio, Ph., Anne - Marie Se guin, Naud, D. 2008. The Quality of the urban Environment Around Public Housing Building in Montre al: An Objective Approach Based on GIS and Multivariate statistical Analysis, Soc Indic Res, 86:355-38.
- 14- Diener E, Eunkook, S. 1998, Measuring quality of life: Economic, Social, And Subjective indicators, Social Indicators Research to, 1997: 189-216.
- 15- Lee, Y.I. 2005,"Sabjetive Quality of Life Measurement In Taipei", Building and Environment 43:1205-1215.
- 16- Veenhoven, R. 2007."Quality of Life Research", In :Bryant ,C.D. Peck ,D.L. 21st Centuer Sociology, A Reference Handbook, Sage ,Thousand Oaks, California USA.2007. ISBN978-1-4129-1608-0 V2, Chapter 7:54-62.
- 17- Zeren Gulersory, N and Ozsoy. A and Tezer, A and Ginli Y, reyhan and Gunay, Z. 2009. Strategic quality planning in urban environment, ITU A/Z,V:6 NO:1.109-125.
- 18- Zhao, B. 2004. Perceptions of Quality of Life And Uze of Human Services By Households: A Model, Dissertation, The Graduate School University of Kentucky.